

Звільняли Київ під чехословацьким прапором

Виставка про участь воїнів Чехословацької Республіки у звільненні Києва

*під патронатом президента Чеської Республіки
Його Високоповажності Мілоша Земана*

Прапор чехословацької військової частини в СРСР. Написи
„Залишимося вірними“ та „Правда переможе“.

***„Наша нація доручає нам боротися за Київ так, як би ми боролися
за Прагу, Брно, Братиславу та Кошице.“***

командир бригади Людвік Свобода

У визволенні Києва восени 1943 р. взяли участь декілька тисяч чеських та словацьких воїнів, з яких декілька десятків тут поклали життя. Ця виставка наближає їх шлях до Києва і далі на захід та післявоєнну долю.

Посольство Чеської Республіки в Україні
Embassy of the Czech Republic in Ukraine

VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV

ЧЕСЬКИЙ ЦЕНТР
ČESKÉ CENTRUM

Друга світова війна принесла Чехословаччині набагато жорстокішу нацистську окупацію та набагато важчі умови боротьби за відновлення республіки, ніж Перша світова війна. Уже в березні 1939 р., відразу після розпаду Чехословаччини, виникнення колабораціоністської Словацької Республіки та окупації чеських земель, виникла підпільна підземна армія, названа обороною нації (Obrana Národa). Першою частиною чехословацької підпільної армії був Чеський та словацький легіон в жовтні 1939 р. в Польщі. До весни 1940 р. виникла Перша чехословацька дивізія у Франції. Після розвалу Франції виникла Перша чехословацька змішана бригада у Великій Британії та чехословацький піхотний батальйон 11 – Східний на Середньому Сході. Чехословацькі льотчики-винищувачі та льотчики-бомбардувальники, які також воювали у Польщі та Франції, брали участь у битві за Британію та оперували з Британських островів аж до кінця війни. Після початку війни між Німеччиною та Радянським Союзом в червні 1941 р. в СРСР спочатку виник піхотний батальйон, потім бригада, а тоді армійський корпус, спрямований на визволення українських земель та Словаччини. У Великій Британії після прибуття чехословацьких частин із Середнього Сходу виникла Чехословацька самостійна броньована бригада, яка з 1944 р. до кінця війни брала участь в облозі порту Дюнкерк у Франції.

Старший лейтенант Станіслав Фейфар біля свого винищувача Morane-Saulnier MS-406 у Франції в 1940 р.

Два піхотні полки Першої чехословацької дивізії у Франції в червні 1940 р. були кинуті на оборону на річках Марна, Сена та Луара.

Пристрілювання палубної зброї винищувача Hawker Hurricane, чехословацька 310-ий винищувальний авіаційний ескадрон у Великій Британії

Другий чехословацький опір 1938-1945 рр.

Після 1948 р. багато чехословацьких героїв обох світових воєн закінчили своє життя на комуністичних ешафотах, у в'язницях та у вигнанні. Однак ідеали свободи та демократії, за які вони боролися, актуальні і сьогодні – для Армії Чеської Республіки.

Легкий кулемет BREN на зенітній лафеті чехословацького піхотного батальйону 11 – Східного в Єгипті в 1941 р.

Льотчики чехословацької 311ого бомбардувального авіаційного ескадрону

Автомобіль тимчасово виконуючого обов'язки імперського протектора Рейнхарда Гейдриха після атаки чехословацьких парашутистів у Празі 27 травня 1942 р.

Зенітна гармата Vofors чехословацького легкого зенітного полку 200-Східного в Лівії в 1943 р.

Танки Cromwell Чехословацької самостійної броньованої бригади у боях біля Дюнкерка у Франції взимку 1944/45 рр.

Чеський та Словацький легіон у Польщі

Чехи та словаки, які не змирилися з окупацією та розгромом Чехословаччини, нелегально переходили через Польщу до Франції. Цим шляхом загалом перейшло 1200 воїнів, з них 500 льотчиків. Після нападу на Польщу Німеччиною та Словаччиною 1 вересня 1939 р. за розпорядженням президента І. Мошчійського із чехословацьких вигнанців у Польщі було засновано Чеський та Словацький легіон.

Чехословацькі добровольці були перш за все зосереджені у таборі в Малих Броновицях біля Кракова, звідки були перенесені до Лешної біля Барановіц. Після нападу на Польщу з боку Радянського Союзу 17 вересня більша частина легіону під керівництвом підполковника Людвіка Свободи була взята в полон Червоною Армією та інтернована. Менша частина легіону та чехословацькі льотчики були інтерновані в Румунії, звідки відійшли до Франції.

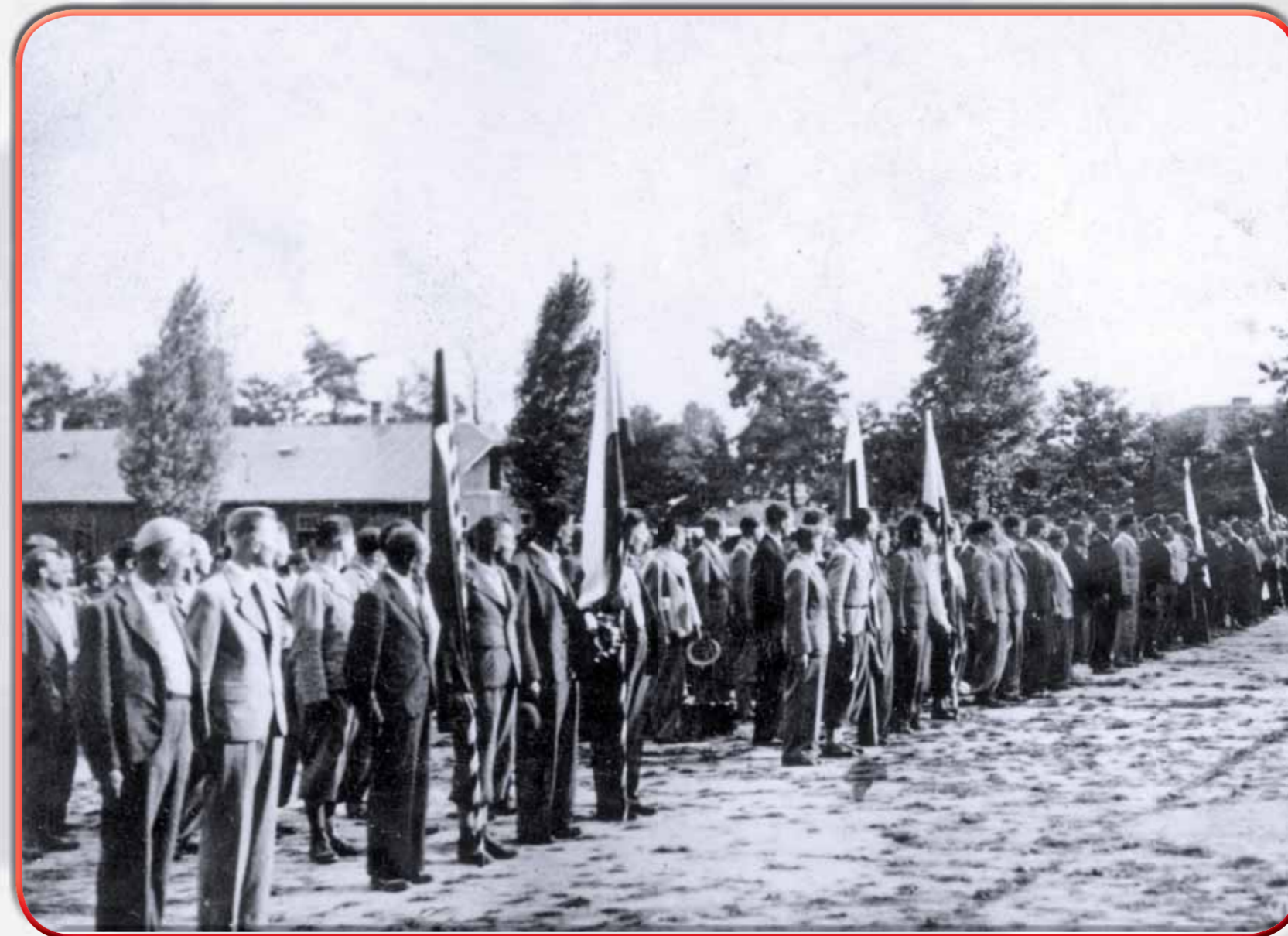
Для німецьких відомств група туристів, що заблукали. Насправді група чехословацьких воїнів, які прагнуть перетнути кордон.

Підполковник Л. Свобода у таборі Чеського та Словацького легіону в Малих Броновицях. В окулярах д-р Ф. Лангер, крайній зліва генерал Інгр

Шикування членів чехословацької воєнної групи у Кракові. Третій зліва Р. Тесаржік, номером 1 позначений А. Гофман, номером 2 Б. Ломски.

Через швидкий темп розвитку воєнних подій неможливим стало належне спорядження, тим більше озброєння частини. Наступ у Малих Броновицях.

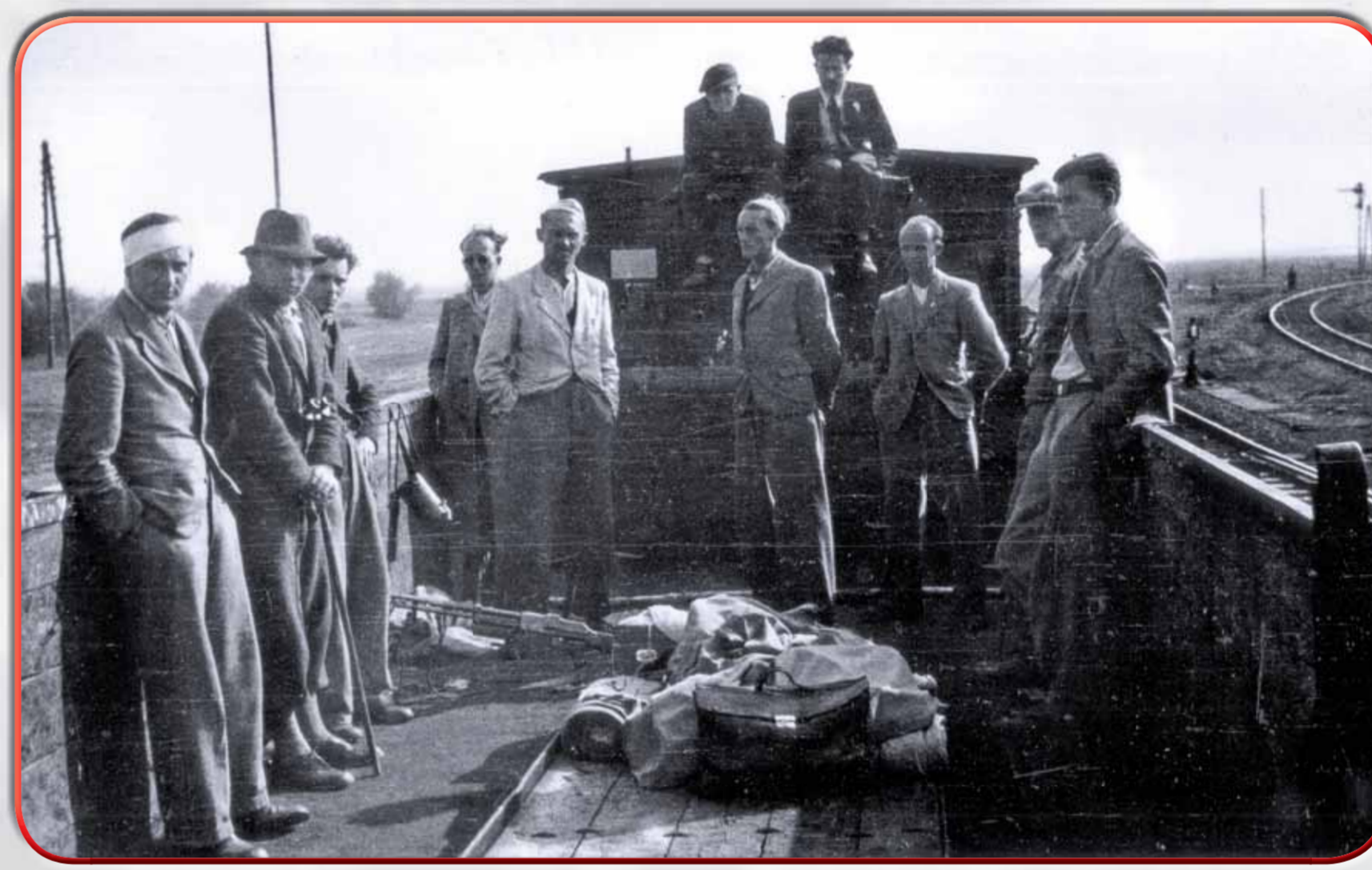
Чеський та Словацький легіон у Польщі

Чехословацькі воїни, інтерновані в Радянському Союзі, пройшли декілька таборів для полонених і поступово висилалися до чехословацького піхотного батальйону в британській армії на Середньому Сході. Після посилення напруги між Німеччиною та Радянським Союзом останні 88 членів під керівництвом Людвіка Свободи залишилися в СРСР як основа передбачуваної чехословацької військової частини.

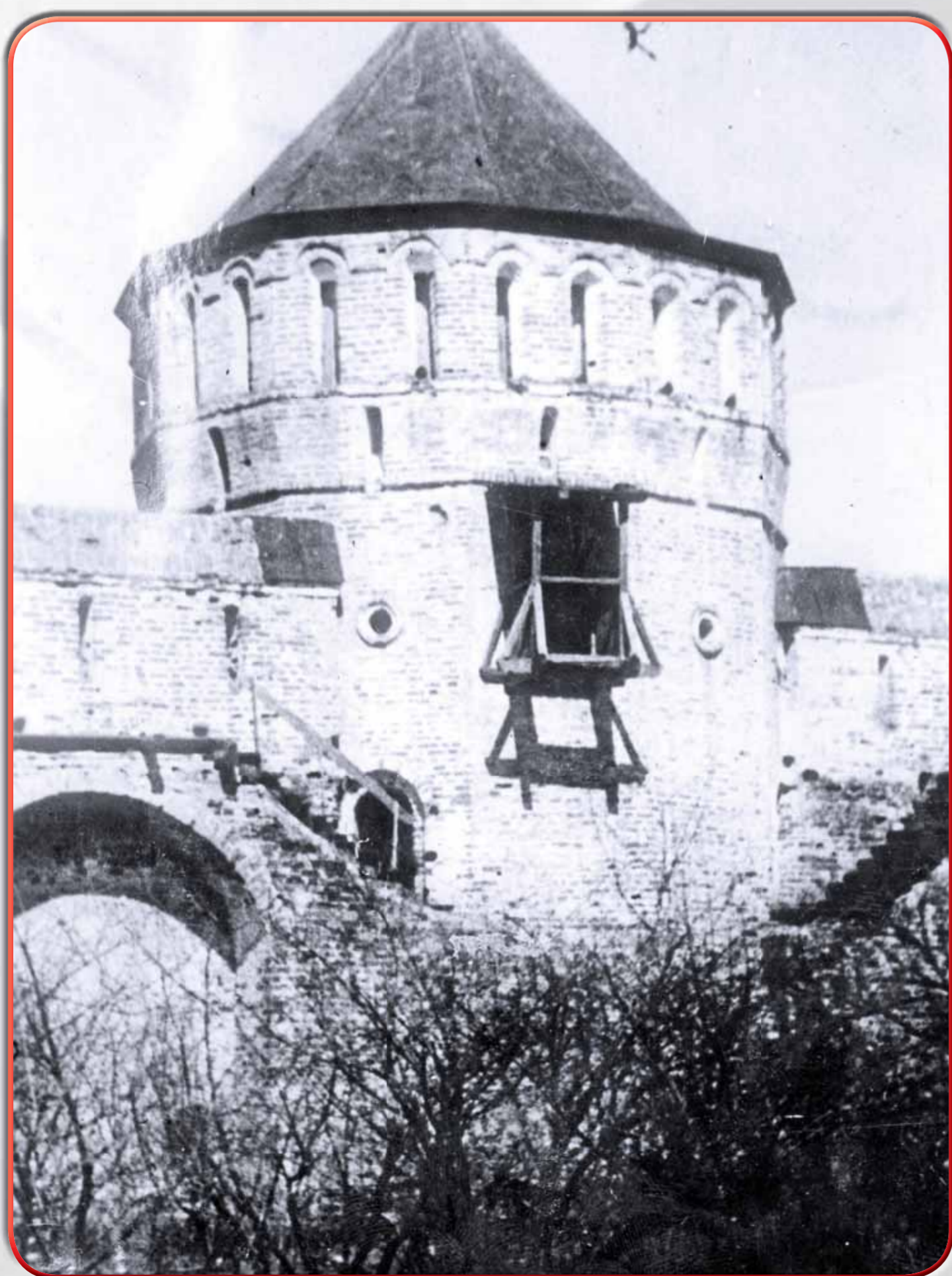
Після поразки Польщі в вересні 1939 р. у 1939-1941 рр. північний кордон Підкарпатської Русі став кордоном між Угорщиною та Радянським Союзом. Через цей кордон до СРСР втекло більш, ніж 5800 русинів, з них 399 жінок. Їхньою метою була активна боротьба проти нацизму. У Радянському Союзі, який до червня 1941 р. був фактично союзником нацистської Німеччини, більшість з них було засуджено до трьох років примусових робіт у таборах ГУЛАГу за шпигунство та незаконний перетин кордону. Майже половина загинули, ставши жертвою відчайдушних умов у радянських концентраційних таборах.

Загальний відступ Чеського та Словацького легіону на схід закінчився або радянським полонем, або румунським інтернуванням.

Один з небагатьох легких кулеметів Чеського та Словацького легіону, відступ перед німцями

В 1940-1941 рр. одинадцятьма ешалонами із радянської території було вивезено 652 інтерновані особи, які підсилили чехословацькі частини перш за все у Франції, а потім на Середньому Сході.

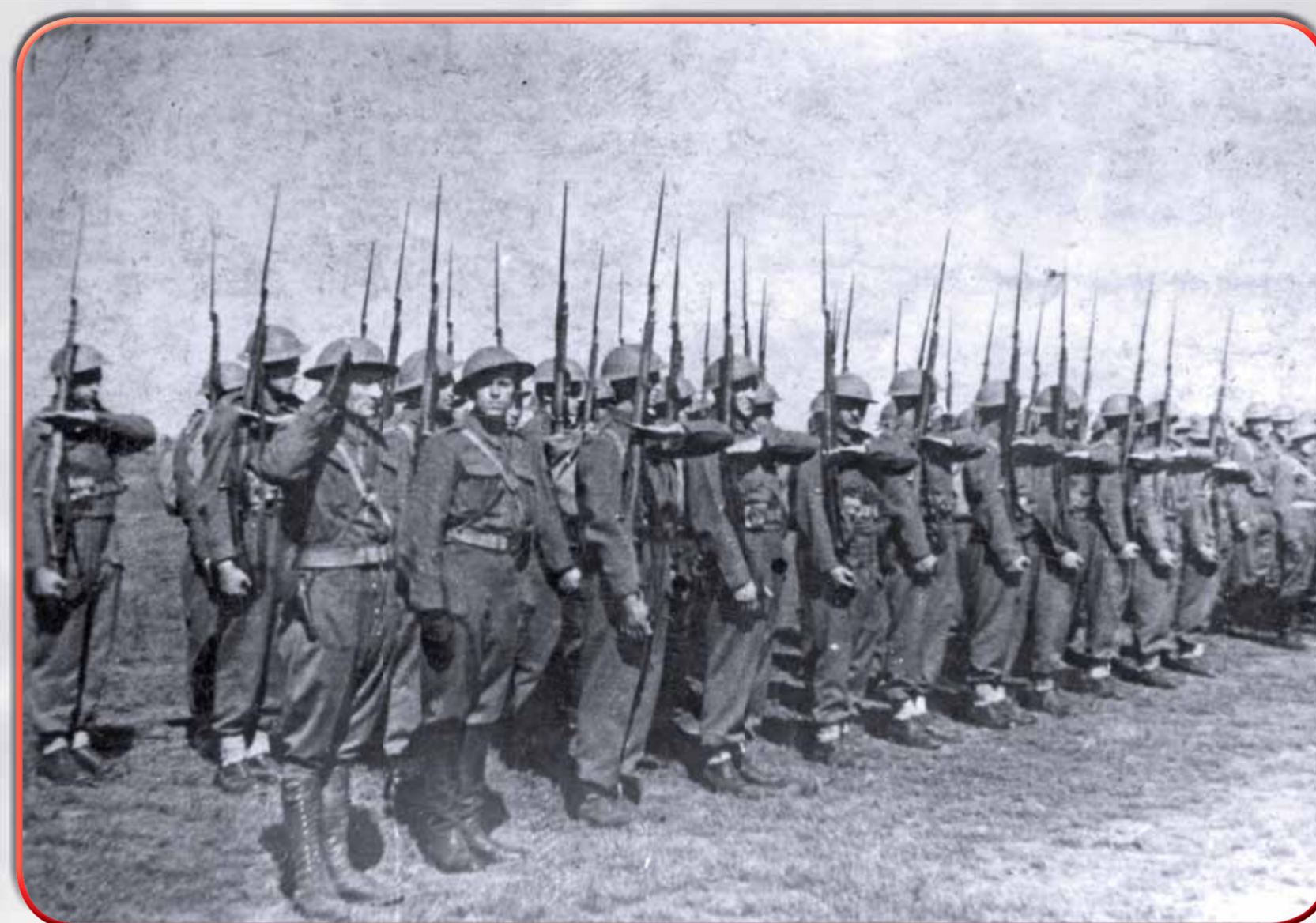
Суздаль, одне з місць для інтернованих чехословацьких воїнів в СРСР

Виникнення чехословацької частини в СРСР

Відразу після нападу на Радянський Союз нацистською Німеччиною 22 червня 1941 р. було 18 липня підписано чехословацько-радянський договір про військовий союз, а 27 вересня підписано угоду про виникнення чехословацької військової частини під керівництвом, визначеним чеським урядом у вигнанні в Лондоні. Однак остаточні деталі були вирішені аж 10 січня 1942 р., а місцем формування частини радянське керівництво визначило місто Бузулук у західній частині Оренбурзької області.

Перші добровольці біля Чехословацької військової частини в Бузулуку

Шикування Чехословацької військової частини в Бузулуку в липні 1942 р. Зліва козиряє старший лейтенант Отакар Ярош.

Піхотні навчання в Бузулуку, липень 1942 р.

Міністр національної оборони чехословацького уряду у вигнанні, генерал Сергій Інгр, візит до Бузулуку в липні 1942 р.

Тренування бою зблизька на багнетах стало однією з найважливіших частин навчань.

Виникнення чехословацької частини в СРСР

17 січня радянська преса і радіо повідомили чехам і словакам у Радянському Союзі про можливість вступу до чехословацької частини. Уже 5 лютого 1942 р. з інтернування з Оранок до Бузулуку прибуло 88 чоловіків, ветеранів Чеського та Словацького легіону з Польщі, які стали ядром командирського складу майбутньої частини, а 12 лютого тут офіційно виник Перший чехословацький польовий батальйон. Ця обставина була найбільш цінною перш за все для тих русинів та інших чехословацьких громадян, які жили у сибірських сталінських таборах. Однак лише невелика частина ув'язнених дочекалася визволення. Завдяки діяльності начальника чехословацької військової місії в Москві, полковника Геліодора Піки (страченого комуністами після сфабрикованого судового процесу в червні 1949 р.), Радянський Союз випустив з табору ГУЛАГ 2700 русинів, які вступили до чехословацької частини. Через погане здоров'я після пережитих у таборах негараздів вони спочатку були включені до резервних частин: Перший чехословацький самостійний польовий батальйон в СРСР налічував у Бузулуку 969 солдатів, з них 256 русинів, резервний полк та резервна рота 1969 солдатів, з них 1411 русинів. У Першій чехословацькій самостійній бригаді в Радянському Союзі служило до 30 жовтня 1943 р. із 3548 солдатів 2210 русинів.

Незважаючи на те, що частиною керував офіцер підполковник Людвік Свобода (другий справа), який призначив наступного командира частини (крайній зліва – його заступник, старший лейтенант Богумір Ленц-Ломски), за усім «для певності» із радянського боку обережно слідкував майор НКВД Петро Камбулов (на фото справа).

Одна із двох протитанкових гармат Першого чехословацького батальйону на заключних тренуваннях в січні 1943 р.

Обслуговування протитанкової гармати на заключному тренуванні в Бузулуку в січні 1943 р.

Битва за Соколово

Чехословацький 1-ий польовий батальйон відправився на фронт із Бузулуку 3 січня 1943 р. Вночі на 2 березня 1943 р. був спрямований на оборонні позиції над річкою Мжа на південь від Харкова. Правий фланг батальйону в Миргороді зайняла 3-тя рота, лівий фланг в Артюхівці зайняла 2-а рота, а передні позиції посередині в селі Соколово на південному березі річки Мжа зайняла 1-а рота під керівництвом старшого лейтенанта Отакара Яроша, посилена одним взводом 2-ї роти.

Противником чехословацьких солдатів 1-ого польового батальйону була німецька 6-а танкова дивізія, яка 8 березня розпочала атаку на Соколово. Зосередженому натиску навіть ослабленої танкової дивізії 1-а рота не могла довго чинити опір. Однак німці змогли взяти село тільки після важких боїв за кожен будинок. Старший лейтенант Отакар Ярош загинув близько п'ятої години пополудню в центрі Соколова. Увечері та вночі залишки чехословацьких захисників Соколова відступили на північний берег річки Мжа. Початок танення, після якого річка з 8 березня стала непереборною протитанковою перешкодою, уберіг 1-ий польовий батальйон від повного знищення.

Начальник чехословацької військової місії в Москві полковник Геліодор Піка передав 27 січня 1943 р. 1-ому польовому батальйону бойовий прапор. Зліва полковник Піка, посередині прапороносець, сержант Освальд Шафаржік, справа командир батальйону, підполковник Людвік Свобода.

Від'їзд 1-ого польового батальйону 30 січня 1942 р. із вокзалу в Бузулуку

Марш із залізничного пункту Валуйки на фронт

Битва за Соколово

Іще 9 березня Соколово атакували 2-а та 3-я роти, але, звичайно, враховуючи значну перевагу німців, не мали шансів і відступили за Мжу. Однак доля битви уже була вирішена. Декілька кілометрів на захід Танковому корпусу СС вдалося перейти через річку Мжа, а 14 березня він здійснив наступ на Харків. 13 березня Чехословацький 1-ий польовий батальйон, уникаючи загрозливого оточення, був змешений відступити в тил за річку Північний Донець до села Веселе, де був розміщений на вимушений відпочинок.

Німецькі частини під час контрнаступу на Харків у березні 1943 р.

Прямо з битви біля Соколова не збереглося жодної фотографії. Її ілюструють зимові навчання битви за населений пункт в Бузулуку в січні 1943 р.

Міномет 1-го польового батальйону

Капітан посмертно Отакар Ярош, командир посиленої 1-ої роти 1-ого польового батальйону у битві за Соколово та перший закордонний володар титулу Герой СРСР

Церква Успіння пресвятої Богородиці в Соколово, командний пункт та місце смерті лейтенанта Отакара Яроша. Церкву було знищено наприкінці 50-х – початку 60-х років.

Наприкінці 1942 р. радянські органи поновили звільнення чехословацьких громадян з таборів ГУЛАГу. Місцем формування 1-ої самостійної Чехословацької бригади в СРСР стало місто Новохоперськ у Воронізькій області, куди на початку травня 1943 р. перемістилися як 1-ий польовий батальйон, так і частина запасу з Бузулуку, загальною кількістю близько 2100 осіб.

Підполковник піхоти Людвік Свобода із заступником начальника чехословацької військової місії в СРСР полковником авіації Йозефом Бороунским на чехословацькій військовій місії в Куйбишево (Самара). Йозеф Бороунски загинув в 1942 р. під час плавання з СРСР до Великої Британії; Людвік Свобода, в 1917 р. був учасником битви біля Зборова, в 1968 р. обраний президентом Чехословаччини.

Полковник генерального штабу Геліодор Піка, начальник чехословацької військової місії в СРСР. В 1949 р. був страчений комуністами.

Полковник піхоти Ян Кратохвіл, на фото як командир чехословацького піхотного полку 1 у французькому поході в 1940 р., чеський президент Едвард Бенеш призначив його командиром усіх чехословацьких частин в СРСР. Однак радянське керівництво протегувало поступливого підполковника Свободу і врешті-решт досягло відставки Кратохвіла, який в 1947 р. за станом здоров'я пішов у відставку, що, очевидно, вберегло його від комуністичної розправи.

Навчання чехословацьких артилеристів на радянських гарматах-гаубицях калібром 122 мм в Новохоперську

Розпорядженням чехословацького міністерства національної оборони у вигнанні від 18 травня 1943 року було наказано з'єднати 1-ий чехословацький резервний полк СРСР та 1-ий чехословацький самостійний польовий прапор в СРСР та створити Чехословацьку військову частину в СРСР, яка мала складатися з піхотної бригади та запасного батальйону.

Протягом поточних навчань бригада була поступово реорганізована і в вересні 1943 р. складалася з таких одиниць: штаб бригади, штабна рота, сполучна рота, шанцева рота, 1-ий та 2-ий польовий батальйон, танковий батальйон, 1-ий артилерійський загін прямого підкріплення, 1-ий артилерійський загін протитанковий, рота крупнокаліберних зенітних кулеметів, артилерійська зенітна батарея, допоміжна рота, санітарна рота та авторота. Бригада налічувала 3309 чоловіків.

Наприкінці вересня 1943 р. радянське центральне командування вирішило направити 1-у чехословацьку самостійну бригаду в СРСР на фронт у складі Першого українського фронту генерала М.Ф. Ватутіна. 30 вересня – 6 жовтня бригада виїхала залізницею з Новохоперська, а в другій половині жовтня перемістилася на плацдарм на західному березі Дніпра. Як резерв командира 38-ої армії генерал-полковника К.С. Москаленка вона мала перешкодити ворогові перейти через Дніпро біля Сваром'є.

Значну частину русинів у бригаді показувала також назва одного з чехословацьких танків Підкарпатський партизан

У танковому батальйоні бригади було десять середніх танків Т-34

Розвідники Першої чехословацької самостійної бригади в СРСР під час присяги в Новохоперську

Боевий банер бригади під час присяги в Новохоперську 16 вересня 1943 р.

Визволення Києва

3 листопада 1943 р. на радянсько-німецькому фронті могутньою артилерійською підготовкою небачених масштабів розпочалася радянська офензива на Київ. У підготовці також взяла участь артилерія чехословацької бригади. Уночі з 3 на 4 листопада чехословацька бригада перемістилася на південну частину плацдарму, де разом з 24-ою піхотною дивізією мала ліквідувати ворожий опір у Вишгороді. Однак ворог сам залишив місто. Близько 13 год. 5 листопада чехословацька бригада рушила в атаку та просувалася відносно легко, поки увечері не наткнулася на сильніший опір ворога в північних передмістях Києва.

Солдати чехословацької бригади перед боєм біля Києва

Чехословацькі мінометники у боях за визволення української столиці

Безпосередньо з боїв чехословацької бригади в Києві, очевидно, немає фотографій. Ця фотографія чехословацьких протитанкових артилеристів з протитанковою гарматою М 1938 символізує битву в Києві.

Визволення Києва

За наказом командира 51-ого стрілецького корпусу продовжувала нічну атаку, а на світанку 6 листопада була однією з перших частин, яка досягла центру міста та західного берега Дніпра на південний схід від плацдарму Телечка. Загалом атака пройшла досить гладко завдяки могутній артилерійській підтримці, авіаційному забезпеченню та безперервному супроводу бойової авіації. Під час атаки Києва з чехословацьких воїнів загинуло два офіцери, два офіцери з молодшого командного складу та 26 солдатів. Указом президії Верховної ради СРСР бригаду було нагороджено орденом Суворова II ступеня, а за її наступним указом від 21 грудня 1943 р. трьох членів бригади – Йозефа Буршіка, Антоніна Сохора та Ріхарда Тесаржіка – було нагороджено орденами Леніна, медаллю Золотої зірки та присвоєно титул Героя Радянського Союзу.

Радянські танки на головній київській вулиці Хрещатик

Антонін Сохор, Йозеф Буршік та Ріхард Тесаржік після нагородження Золотою зіркою Героя СРСР за бої в Києві. Антонін Сохор після 1948 р. продовжив офіцерську кар'єру. Загинув за невідомих обставин в автомобільній катастрофі в 1950 р. Йозеф Буршік в 1949 р. був на 10 років засуджений комуністами, однак йому вдалося втекти до Великої Британії, де він помер в 2002 р. Ріхард Тесаржік став генералом Чехословацької народної армії. В 1959 р. його вигнали з Комуністичної партії Чехословаччини та з армії. Помер в 1967 р.

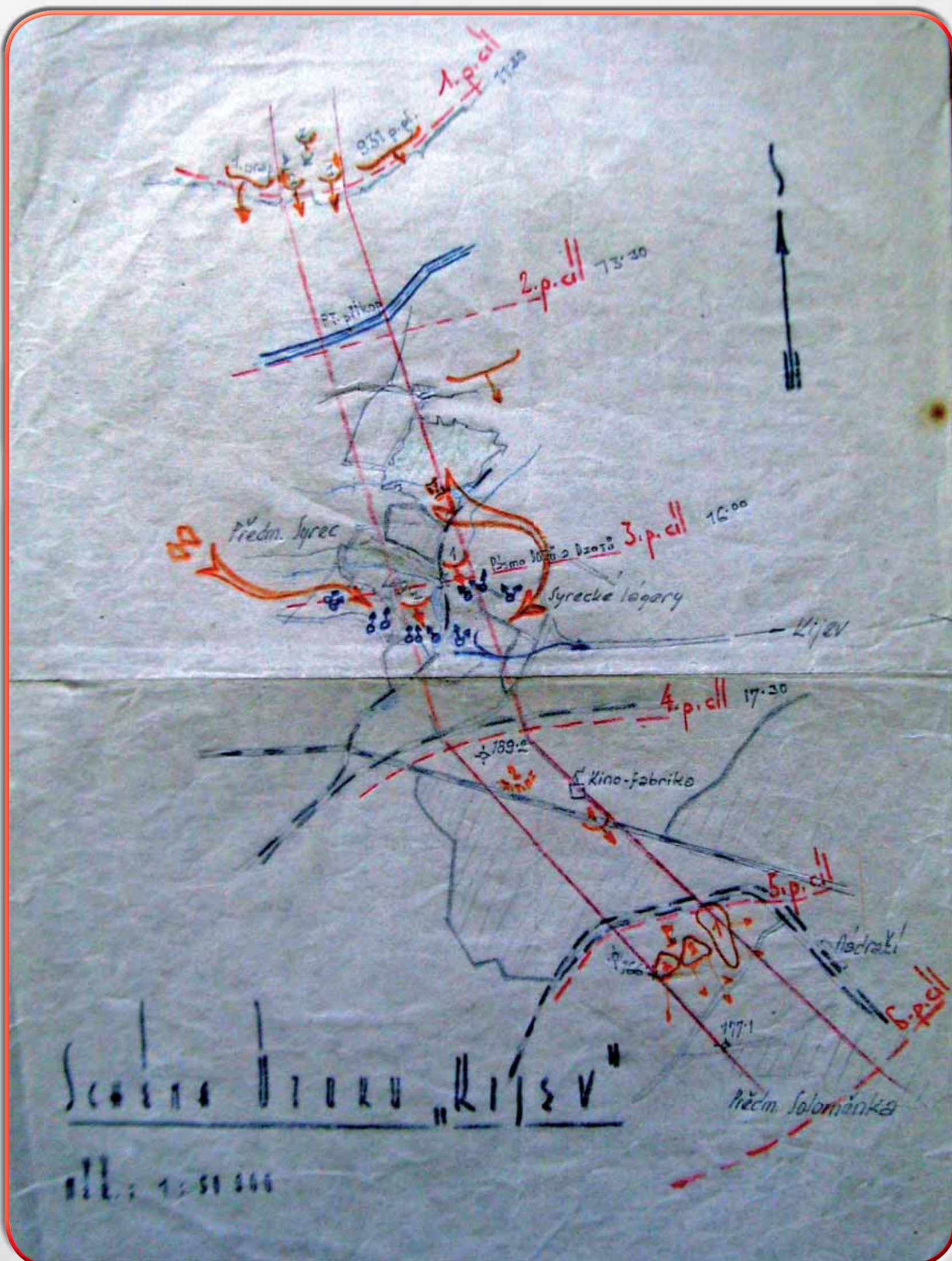

Схема дій Першої чехословацької бригади в СРСР під час визволення Києва.

Виникнення Першого чехословацького армійського корпусу в СРСР

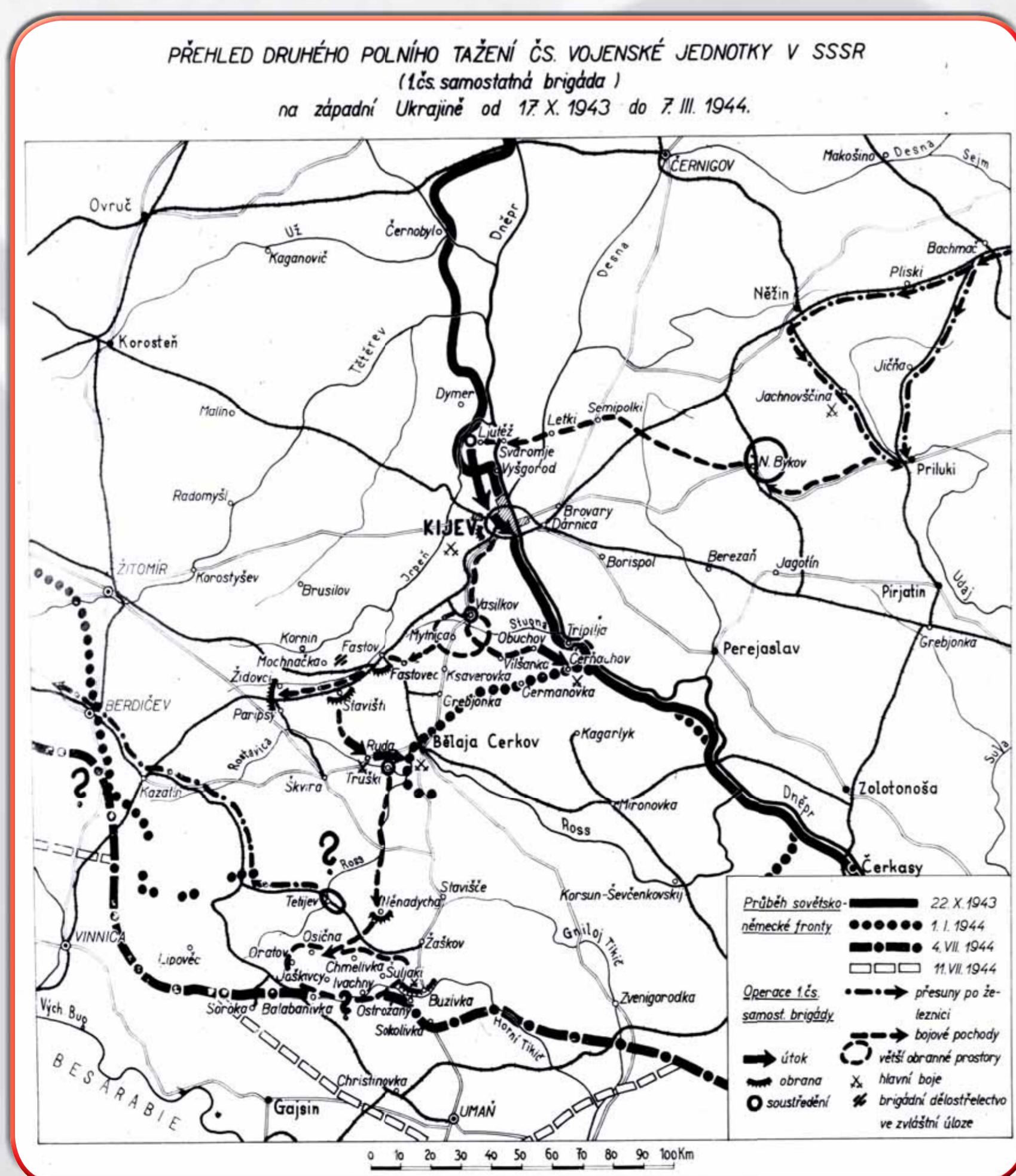
Після визволення Києва та після кількатижневого зведення оборони за важких зимових умов біля Василькова та Фастова наприкінці 1943 р. Перша чехословацька самостійна бригада в СРСР була 1-3 січня 1944 р. направлена в бої біля Руди та Білої Церкви. Потім 5 січня 1944 р. бригада зайняла оборонні позиції на південний захід від Жашкова. 16-28 січня 1944 р. чехословацькі воїни протистояли німецьким атакам на березі річки Верхній Тікич в селі Бузовки. Після цього обороняли райони на лінії Балабановка – Ступки, а також на лінії Оратовка – Юшківці. Першу лінію на південний захід від Жашкова Перша чехословацька самостійна бригада в СРСР покинула 7 березня 1944 р. та поступово перемістилася на визволену Волинь.

У перші дні 1944 р. Перша чехословацька самостійна бригада була розміщена в Україні на південь від Києва біля Руди та Білої Церкви.

Чехословацькі автоматички у боях на південь від Києва у перші дні 1944 р.

Наприкінці січня 1944 р. чехословацька бригада в СРСР воювала біля Жашкова.

Огляд бойового переміщення Першої чехословацької самостійної бригади в СРСР

Ще з ХІХ ст. на Волині жила сильна чехословацька меншина, запрошена в Росію царями з метою підняття економіки. Її члени стали джерелом поповнення Чехословацької військової частини в Радянському Союзі. Таким чином 10 квітня 1944 р. став можливим початок формування Першого чехословацького армійського корпусу в СРСР в Садагурі.

Між іншим, кількість словацьких солдат, які перейшли на радянський бік, збільшилася настільки, що 19 січня 1944 було сформовано Друга чехословацька авіадесантна бригада. Чехословацький корпус було створено за зразками радянського легкого корпусу з бригадами замість дивізій. Прихід волинських чехів зробив можливим створення 19 травня 1944 р. 3-ої чехословацької піхотної бригади. Існуючий танковий батальйон було розширено полком і танковою бригадою. Після приїзду з Великої Британії двадцяти чехословацьких льотчиків 1 червня 1944 р. виник 1-ий чехословацький винищувальний авіаційний полк в СРСР.

Навчання парашутистів 2-ої чехословацької авіадесантної бригади в Єфремові в березні 1944 р.

Урочиста присяга та передача бойового стягу 2-ій чехословацькій авіадесантній бригаді в Єфремові 23 квітня 1944 р.

Броньовані автомобілі ВА-64 2-ої чехословацької авіадесантної бригади під час огляду в Єфремові 23 квітня 1944 р.

Існуючий танковий батальйон в СРСР було розширено полком і танковою бригадою.

Карпатсько-дукельська операція

Військовий план Словацького національного повстання передбачав захоплення карпатських перевалів двома словацькими дивізіями, які б відкрили шлях для підходу посилення у вигляді Червоної та чехословацької армії. Однак повстання вибухнуло передчасно 29 серпня 1944 р., а німці почали роззброєння обох дивізій. Початковий план проходу через Карпати було порушено. Карпатсько-дукельська операція розпочалася 8 вересня 1944 р. та наткнулася на різкий ворожий опір. Чехословацькі частини потрапили 9 вересня під зосереджений обстріл біля села Махновка та зазнали значних втрат. У наступні дні відбулися важкі бої за лінію 534, однак лише 11 вересня їм вдалося прорвати оборону оточеного Кросна. В атаку було також включено 2-у чехословацьку авіадесантну бригаду в ролі піхоти. І лише 25 вересня розпочався авіаційний наступ на Словаччину.

8 жовтня 1944 р. на виконання карпатсько-дукельської операції було спрямовано Перший чехословацький армійський корпус. На фото чехословацькі танки під час переміщення до перших карпатських хребтів.

Самохідна гармата SU-85, яка використовувалася під час боїв за Дуклю, нагадувало командира біля Соколово – Отокара Яроша.

Всюдихід Willys Jeep чехословацького корпусу проїжджає біля знищеного нацистського танка Panther

Генерал Людвік Свобода на спостережному пункті в Карпатах.

Карпатсько-дукельська операція

У здобутті міста Дукля 20 вересня участь узяли 1-а та 3-я чехословацькі бригади. Після кривавих боїв 1-а бригада 22 вересня здобула укріплений щит Хирової гори та відкрила шлях до Дукельського перевалу та чехословацького кордону. 6 жовтня німці почали покидати позиції та відступати. Частини корпусу о шостій ранку досягли кордону, де встановили державний прапор. Карпатсько-Дукельська операція закінчилася, коли радянська 38-а армія 31 жовтня перейшла в оборону біля Нижнього Комарніку. Прихід чехословацьких частин на чехословацькі території мав великий моральний та міжнародно-юридичний масштаб. Перший чехословацький армійський корпус із війська у вигнанні став армією, яка боролася з ворогом на власній території. Однак чехословацьке військо дорого заплатило – загинуло 1100 членів корпусу, 4300 було поранено, 1000 пропало безвісти.

Члени Другої чехословацької авіадесантної бригади після прильоту до повстанської Словаччини наприкінці вересня 1944 р.

Генерал Ведрал-Сазавски, єдиний чехословацький генерал, який загинув у прямому бою, ставши жертвою міни в Дуклі.

Бої в Карпатах передбачали подолання кількох поперечних гірських хребтів, на яких, крім усього, ворог мав якісну оборону. Умови були зовсім несприятливими для проведення атаки Першим чехословацьким армійським корпусом.

Операції в Карпатах стали важкими з точки зору фізичних зусиль та людських жертв. Восени почалися труднощі через погодні умови та проблеми із забезпеченням фронту.

Перемога

Мало який період чеської та словацької історії після 1948 р. був предметом таких упертих намагань фальсифікувати та маскувати реальні події, як ті, що були пов'язані з чехословацькими військовими частинами на східному фронті. Незважаючи на те, що московське керівництво Комуністичної партії Чехословаччини намагалося здобути вирішальний політичний вплив всередині частини, більшість воїнів залишилися вірними чехословацькому уряду у вигнанні. Вони ішли у бій проти ворога, натхненні більше ідеалами Масарика та бажанням боротися за відновлення демократичної Чехословаччини, ніж за диктатуру пролетаріату. Попри те деякі комуністи з Першого чехословацького армійського корпусу в СРСР брали активну участь у створених політичних процесах. Наприклад, Бедржіх Райцін, начальник військової інформаційної служби, та Карел Ваш, який на посаді прокурора та судді виніс десятки смертних вироків. Обидва були також агентами НКВД.

Артилеристи Першого чехословацького армійського корпусу в горах у центральній Словаччині навесні 1945 р.

Працькі повстанці на огляді на Празькому Граді 18 травня 1945 р.

Німецький віце-адмірал Фрісіус та його соратники перед підписанням капітуляції гарнізону у фортеці Дюнкерк у Франції до рук командира Чехословацької самостійної броньованої бригади, генерала Лішки, 9 травня 1945 р.

Чехословацька самостійна броньована бригада у Великій Британії проходить урочистим маршем в Празі 30 травня 1945 р.

Огляд Першого чехословацького армійського корпусу в СРСР у Празі 17 травня 1945 р., через день після повернення на батьківщину президента у вигнанні Едварда Бенеша.

Перемога

Після 1948 р. багато чехословацьких героїв обох світових воєн закінчили на комуністичних ешафотах, у в'язницях та у вигнанні. Багато з них були реабілітовані тільки після 1989 р. Наприклад, в 1950 р. до багаторічного позбавлення волі був засуджений старший лейтенант Ладіслав Бедржіх, командир мінометного взводу біля Соколова, у в'язниці також закінчив Йозеф Буршік, герой боїв під Києвом.

Перша чехословацька змішана повітряна дивізія зі східного фронту на огляді в Празі-Летнянах 1 червня 1945 р.

Першими йшли й останніми поверталися. Огляд чехословацьких льотчиків з Великої Британії перед президентом Едвардом Бенешом.

Чехословацька армія розпочала ліквідацію слідів війни.

У листопаді 1945 р. Чехословаччина розпрощалася з союзними окупантськими арміями. На фото закарбовано відхід американської армії з Хебу.

Президент Бенеш в листопаді 1945 р. символічно попрощався з Червоною армією на Вацлавській площі в Празі укінці їх відходу з Чехословацької Республіки.